



ეროვნული  
განათლების  
კომისიის

# სიანში

309-ბა „სოციალისტი“ 1940 წ.  
ფანსი 12.

№ 7

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

სა-ფართო-ბრუნო  
რამ სარგებლობს  
ქვენი ვაჟი, რეზონსი  
მკვლევარი



23/11 40



სულმნათო, შენი ამაგი ჩირაღდანივით ანთია,  
 ეგ შენი ჩანგი კვლავ უმღერს ჩვენი სამშობლოს განთიადს.  
 შენი ცრემლი და ნაღველი — ტყვექმნილი სატრფოს შესახებ,  
 დღეს სიხარულად ქცეულა, და ისმის: ვაჟა, შენს სახელს!  
 დევგმირ ამირანს — მიჯაჭვულს კავკასიონის ქედზედა,—  
 ხუნდი შეეხსნა, დღეს მღერის თავის ბედნიერ ბედზედა,  
 ცა-ფირუზ, ხმელეთ-ზურმუხტი, შენი სამშობლო ქებული,  
 უჭკნობი სახარულით გვაქვს გაშლილი, გაბრწყინებული,

\*\*\*

ასრულდა დიდი სურვილი, ეგ დიდი ნატვრა შენია,  
 შენგან სიმგაბმულ ჩანგურსა, ცრემლი აღარა ჰშთენია.  
 სადაც ეკლები გხვდებოდა, დღეს იქ ვარდები ჰფენია,  
 და ჩაუსვლელ მზედ გვინათებს დიდი სტალინის გენია.  
 ბრძოლამ და შრომამ ქვეყანა, გარდაჰქმნა აალორძინა,  
 სიკეთემ ბედნიერება—ჩვენს ჰანგზე დააქორწინა,  
 სამშობლოს ფერად ბუნების სიმდიდრე ძალად ვაქციეთ  
 და მით უკუდმართ წარსულის ციხე-სიმაგრე ვაქციეთ  
 მთები მოვგლიჯეთ, მდინარე შევკარით ტინის არტახით,  
 და უჭკნობ ბალად გაფურჩქნეთ მიწა, მწირი და პარტახით  
 იქ, სადაც სთვლემდა ყამირი—გაუტეხელი, უკუნი,  
 დღეს კალექტიურ შრომისა—ისმის ჰანგების გუგუნი,

\*\*\*

ყური დაუგდე, სულმნათო, ის ჰანგი გენაცნობდა  
 ის ხორცშესხმული ნატვრა—შენ რომ განთებდას  
 — „სიმინდსა თონსა დავუწყოთ, ერთხმად დავძახოთ მუშური“,  
 აწ ველარ სერავს ჩვენს გულსა, სევდა, ნაღველი, თუ შური,  
 ჩვენია მიწაც, შრომაცა, ნაყოფიც მხოლოდ ჩვენია,  
 ბედნიერია სამშობლო, მის გზას მზის შუქი ჰფენია...  
 ხედავ რა დამატებები შეუტანია ცხრვრებას,  
 იმ შენს მგზნებარე ჰანგებში? ის მარად გვემახსოვრება.  
 შენ რომ სურვილი განთებდა, რამაც დაგთოვა ჭადართ,  
 შენ რომ უხმობდი გმირებსა, შენის დაფით და ნალართ,  
 გამოჩენილან ყველანი, მტერთა გულების მგმირია,  
 ვინ დასთვლის დიად სამშობლოს დღეს რამდენი ჰყავს გმირია?  
 დღეს ყველა შენის სახელის აწ უკვდავებით მკობელი,  
 ვადიდებს, შენით ამაყოფს შვილი—ღირსეულ მშობელის.  
 ამბობს: ფრიდონ და ავთანდილ ტარიელს უდგას მხარშიო,  
 ხმა მათი გამარჯვებისა, გაისმის მთა და ბარშიო,  
 სულმნათო, მაღლი შენს გამჩენს, დასტკბი და გაიხარედ,  
 საყვარლის საფლავს—(შენს საფლავს) შუქსა აფენენ გარეო,  
 შენი აღმზრდელი ქვეყანა, მისი მზე, მისი მთვარეო,  
 გუნდი და გუნდო ვარსკვლავი—მოკაშკაშ-მოელვარეო,  
 ცა-ფირუზ, ხმელეთ-ზურმუხტი—შენი სამშობლო მხარეო.

ს. ფაშალიშვილი

„ბ ე რ მ ტ რ ი ს ტ ე ბ ი“

ნახ. დონიხა



- ჩინებულია „ბაში-აჩუი“, მაგრამ ავტორის საქციელი მაინც მაკვირვებს.
- რა მხრივ?
- ამისთანა მასალაში სრმოცდაათფორმიან რომანს 'გამოვიყვანდი', 20 ათას მანეთს გავარტყამდი, იმან კი... რას იზამ! კაცია და ხანიათი.

# კომპარატივის ბორაზი...



აღმართ-აღმართ შივდილოდი შე, ნელა,  
სერზედ შევდექ, კმუნვის ალი მენელა, **ბერძენული**  
მზემან შუქი მომაფინა მაშინა, — **გიორგოთაძე**  
სიცოცხლე ვგრძენ, სიკვდილმა ვერ მაშინა.

აქაკი



აქაქისებური

ნახ. დონისა

ივე-ნანა ვარდო-ნანა ივე-ნანინაო,  
გავასუქე ჩემო სიტრინ, წაგწიე წინაო,  
ქვეყნის დაპყრობის სურვილმა არ

დამაძინაო,

გავაჩაღე ომი, მაგრამ მენგრევა ბინაო.  
ანგელოზები დაგვიფრთხეს, ვარდო ნანინაო  
ივე-ნანა ვარდო-ნანა ივე-ნანინაო.

მლიქვნელობის, ცბიერობის შეკრულო  
კონაო,

ყური უგდე დაისწავლე ეს ჩემი ნანაო!  
მუშას ზურგში უნდა ჩაეკრათ, გალესე  
დანაო,

დაისწავლე როგორ გაფცქვანა ხალხი,  
ქვეყანაო,

ივე-ნანა, ვარდო-ნანა ივე-ნანინაო.  
სრული სამი თვე ვივაჭრე დავღალე ბაგეო,  
წითელ დიპლომატიკთან საქმე წავაგეო, —  
საბჭოეთი, პირფერობით ბევრჯერ შევაქეო,  
მაგრამ ომის ანკესზე კი ვერ წამოვაგეო.  
კოვზი ნაცარში ჩამიდგეს, მიფრინეს შინაო,  
ივე-ნანა, ვარდო-ნანა ივე-ნანინაო.

სხვისი ხელით ნარის გლეჯა, ველარ  
ხერხდებაო,

აქ გვირტყამენ, იქ გვირტყამენ, საქმე  
ფერხდებაო,

ამერიკის დახმარება გულს მოგვეფონაო,  
რეინი თუ წახდებოდა, აღარ მეგონაო,  
მაგრამ უნდა ავიტანოთ ტყეპა ამდენიო,  
მერე ან ღმერთი გვიშველის, ან

ბელზებელიო,  
ბედმა ქეჩო სხვანაირად მოგვაფხანინაო,  
ივე-ნანა, ჩემო სიტრინ ივე-ნანინაო.

მალვა გემართებს, ჩვენ კი დავცქერს  
ოხერი მთვარეო,

ჩქარა უნდა ჩავაბნელოთ ლონდონის მხარეო,  
პარაშუტისტების შიშით დღე გადგას  
ცხარეო,

საკუთარ სისხლს გაუფრთხილდი, სხვისი  
დაღვარეო

ჩვენმა ძველებმაც მაგგვარად თავი  
იძვრინაო,

ივე-ნანა, ვარდო-ნანა ივე-ნანინაო!

გაღმომღერებელი სიმონ-ალა



წოდებები

ვინა, მე? ჩემი ლექსის გრიადმა, შესძ რა სამყარო, მზე გააცია,  
სხუმისაც მიიქვამს, ახლაც ქე ვამბობ: მე ზეკაცი ვარ, მე ზეკაცი ვარ\*)...

\*) აქაქის უენიშხვა.

...სიტყვებს ვაქვს ბრახა-ბრუხი, როგორადაც ბარახანსა!

\*) სიტრინი ინგლისის იმპერიალიზმის  
ერთერთი ლაქიაა. ნიანგი ნებას რთავს, ეს  
ნანინა თავის თავზე მიიღონ აგრეთვე საფ-  
რანგეთის „სოციალისტებმა“: ბლიუმმა,  
ჟუომ და კაპიტალის სხვა ლაქიებმა რო-  
მელნიც ჩვეულებრივ არიან ნასუფრალ „საბოძ-  
ვარს“.



ერთხელ მესიზმრა თითქოს ჩვენი თანამედროვე მწერლები წარუდგენენ აკაკის.

ზოგი იუბილიარს ესალმებოდა, როგორც წესი და რიგია, მაგრამ იყვნენ ისეთებიც, რომელნიც ივიწყებდნენ აკაკის და თავის თავზე ტრაბახს ანდომებდნენ რეგლამენტით განსაზღვრულ დროს.

თავიდან წესიერად დაიწყო.

პირველად აკაკის წინაშე მოწიწებით წარსდგა შალვა დადიანი; ცოცხალი ყვავილები: საუტხოო გვირგვინი მიართვა და მოიარბებით მოახსენა:

### შალვა დადიანი

ცოტნეს შთამომავალისგან  
ჰა გვირგვინი, ვარდიანი,  
მოგახსენებ აღარ არის  
საქართველო დარდიანი.  
ლალ ცხოვრებით ვაჭაბუკდი  
თვით ჭალარა დადიანი.

### ირ. აბაშიძე

შენი პოეზიის ცეცხლმა  
ჩემი გულიც ააძგერა.  
ბავშვობიდან დავიჩემე,  
მეც დავიწყე ლექსის წერა.  
და მივდივარ აღმართ-აღმართ,  
დასვენება არ მსურს ჯერა,—  
თუმც მწერალთა სახლსა ზედა  
სიზმრად ვნახე ეს წარწერა:  
„გამოცვლილა სიყვარული  
აქ ოთხმოც-და-ცხრამეტჯერა.“

### დემან შენგელაია

რაპელების პარბაშის დროს  
კლასიკოსთა მახსოვს დევნა.  
მაგრამ მუდამ შენთან ვიყავ  
ო, სულმნათო! შენი დემნა.  
შენმა ნიჭმა საუკუნე  
გააბრწყინა, გაანათა.  
ბაში-აჩუკს რომ ავიღებ,  
მაივიწყდება თვითონ ბათა.

### ი. გრიშაშვილი

დიდო აკაკი, მე შენს დროს  
ვიყავ განთქმული კოცნებით.  
ხოტბას ვუძღვნიდი ოქროს ფებს,  
კუდრაჭებს ვრთავდი ოცნებით.  
თუმც ტრფობით დღესაც ვინთები,  
ქალებზე არ ვმუსიკალობ.  
დღეს მე ახალი ცხოვრების  
დიად ეპოქას ვუგალობ.

### ლეო ქიაჩელი

მგოსანო, მეც თავყანსა გცემ  
და გადიღებ,—არის ცხადი.  
„ვენაცვალე აკაკისო“  
გაიძახის ჩემი გვალი.

### ს. ფაშალიშვილი

შენს დროს ჩემი ლექსიც ეღერდა  
დღეს კრიტიკამ განში მტყორცნა,  
მახლას, მახლას! ჩემი სიყრმე  
შენი ქება, შენი კოცნა.

### გ. ლეონიძე

შენ ღირიულად მღეროდი,  
ჩემს ლექსებს გააქვს დგან-დგარი.  
შენ სავარძელში ჯდებოდი,  
მე კი ვწერ ფეხზე დამდგარი.  
მაინც პატივს გცემთ მცხოვანებს:  
შენ, ილიას და ვაჟასა,  
თქვენს ხელთნაწერებს ვდარაჯობ  
ვიძახი ვაშა-ვაშასა.

### სანდრო მული

დღეს, დიდებულო მგოსანო,  
განახლდა ქვეყნიერება.  
და აყვავებულ სამშობლოს  
მეც ვუმღერ, მეც მემღერება.  
ლექსების გარდა, დაწვრე  
პიესა „ბედნიერება“,  
მაგრამ არ იქნა ვერ დადგეს,  
თეატრს რა დაეჭერება!

### კ. გამსახურდია

აქ ბევრი მავან-მავანი  
ბელეტრისტობს და პოეტობს.  
მაგრამ ნამდვილი მწერალი,  
მე ვიტყვი, თორმეტს არ ჰქტობს.  
ამას ვაცხადებ აშკარად,  
არა ქარაგმა მითებით,  
გაქსუებული ბევრია,  
ჩამოსათვლელი თითებით.

### ს. შანშიაშვილი

ვაუკაცობის გამომჩენი  
ერთხელც არ დამიკუთია.  
ასი პიესა დაწვრე,  
ერთხელაც არ დამიკუთია.  
ვიფიცავ: ჩემი თავის მზემ,  
ჩვენში მწერალი ხუთია.

### ალიო მავაშვილი ერეკლელი

გიგლირთქვა

საქართველოში პოეტი  
მე ვარ და... გალაქტიონი,  
წყალს წაუღეკავს სხვა ყველა—  
ადიდებულა რიონი.  
ჩვენ, პოეზიის ფალავნებს,  
არ შეგვადაროთ ჯაბანი,  
შეურცხვეს ვაუკაცს უღვაში,  
თუ ვერ გასწყვიტოს ჭაბანი.

### ს. ჩიქოვანი

ლექსში უნდა სიბრძნე იყოს,  
ლექსალობით ანაქდერი.  
თუნდ გაძაგოს, რას დაგაკლებს  
მაშინ ლოკალური მტერი.  
თუ გთარგმნიან, თუ გაქებენ,  
შენც თუ არხეინად მღერი:  
„აშო ჩელა, სი ჩერჩელა...“  
„ჰოპუნა, ჰერი ჰერი...“

### გალაქტიონ ბაბიძე

თუმცა ლექსი ბევრს უჩმაბავს,  
უმსგავსო და შორი-შორი,—  
საქართველოს მგოსანთ მეფე  
ერთი ჰყავს და არა ორი.  
თავი ყველას ნუ ჰვთნია  
მელექსეთა დიდთა სწორი.

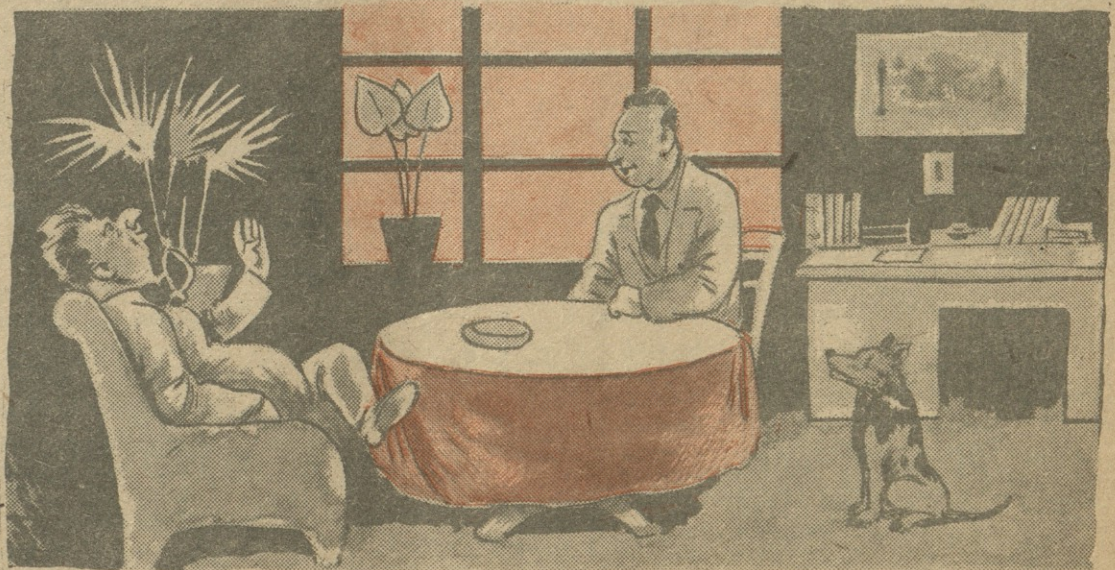
### ისაკო შირიანაშვილი

რა მაგრა-მაგრა იკვეხნით,  
ვართო ისეთი, ასეთი.  
მაშ თქვენზე ხშირად რად ბეჭდავს  
ჩემს გრძელ-გრძელ ლექსებს გაზეთი.  
ლექსის თქმაში ვინ მაჯობებს  
გინდათ დღედლაძე ვთესო.  
ამ სიტყვებში მემოწმების  
კრიტიკოსი ქლენტი ბესო.

### ჩაწერა გრიგოლ ცაცხლაძემ

## კომეზია და კროზა

ნახ. დონიხა



— აკაკის ღირიკას რომ გავეცანი, ლექსების წერას თავი გავანებე, ვიფიქრე უკეთესს ვერ დაწვრე მეთქი და პროზას მოვიკიდე ხელი.

— როგორც ხიანს, თქვენ აკაკის „ბაში-აჩუკი“ ჯერ არ წავიკითხავთ.





მართლაც აჯობებდა

დ. ანთაძე: (იუბილეზე თაიგულებით ხელში მისულ მწერლებს)—ვარდთა თაიგულებისათვის დიდ მადლობას გიძღვრით ქუთაისის თეატრის კოლექტივი, მაგრამ ამ თაიგულებთან ერთად პიესათა თაიგულებიც რომ მოგერთმიათ, კიდევ უფრო მეტად მადლობლები დაგრჩებოდით.

ნიანგი უზაჰნის თაიგულს

(ქუთაისის თეატრს და მის მებრძოლ კოლექტივს)

სავარდო და საშაისო—მიტომ მიყვარს ქუთაისი,  
რომ ახალი ცხოვრებისთვის მახსოვს მტკიცე ბრძოლა  
მისი,  
რომ წარსულში—როს წყვილია თავს დაგვფრენდა,  
როგორც ძერა,  
მომავლის რწმენის ცეცხლსა ადვილებდა მისი კერა.  
მის ქუჩებში დევგმირულად გაუვლია ბევრჯერ სტალინს,  
როცა იგი რაზმს უძლოდა—დიად დროშით გამოყვანილს.  
წულუკიძის მგზნებარე ხმა აქ მრავალჯერ დარხეულა,  
და აკვანიც მელბომენის აქ ბეჭითად დარწეულა,  
და ეს კერა კულტურისა, ეს თეატრი ჩვენი ძველი,  
ბევრჯერ იყო მებრძოლ სიტყვის ტრიბუნა და  
საფუძველი:  
მესხიშვილის, აბაშიძის, კოტე მესხის წრფელი გული  
აქ იწვოდა ხალხისათვის ჩირაღდანად ანთებული,  
შავბნელ წარსულს ამ სცენიდან უანხავს და შეუტყვია,  
რომ მებრძოლი ხალხის სიტყვაც ისე ჰგმირავს —  
როგორც ტყვია!

და როდესაც ხალხის ბრძოლა გამარჯვებით  
დაგვირგვინდა,  
როს სტალინის დიდი სიბრძნე ჩვენი ხსნის მზედ  
ამობრწყინდა,  
მის სხივებქვეშ ეს თეატრიც—დიდ კულტურის  
დასაყრდენი  
აუვავდა და აღორძინდა—ვით სამ მობლო შევავის ჩვენი,  
და ჭეშმარიტ ხელოვნების მაღალ დროშის ზე ამტანი,  
მშობელ ქვეყნის განახლების სბრკეა და ჩირაღდანაი  
და ეს დიდი მონაგარი, ეს ნაყოფი გმირობისა—  
კვლავ ახალი გამარჯვების მომცემია პირობისა.  
მიტომ არის, რომ დღეს, თქვენთან მეც სხვა შვებით  
მიძგერს გული,  
მიტომ მომაქვს თქვენთან ჩილდოდ სალაში და თაიგული.  
მასში შოთას სიტყვები მაქვს ჩაწნული და ჩაკლაკნილი.  
— შაბაშ კაცი, შაბაშ სიტყვა, შაბაშ საქმე მისგან  
ქმნილი  
ნიანგი

ნან. გ. ისევსია.

# საქართველო - დევანდებობაზე



საბოტა საზღვრების დამრღვეთა უმისხებ

მომხდელა სხვებიც ბერი მინახეს,  
მაგრამ წამსვლელი-კი აღარაინ...



კოლმეურთა უმისხებ  
ხელო-ხელ ჭრად გადახვეულა,  
ფერხულჩაქლა მიმდორიან...



შუის პროკავანდისტუ

ამდგარა, დიდს სოფლიდან სოფლად,  
წინ მიუძღვება პატარა ქალი...



სოფლის ჯალიოჯ

1. შვიფთხრიალა მესოსანა...
2. და იძლიად თავი დახარა...



ფლიკვენიის უმისხებ

უი, გოთაუა, დამიდგეს თვალი,  
ჩა უცნურად აღლღებულხარ!



ჯოგირით უმისხ-ქიფო-გოცუპარიათუ

ხელში თადებოდა  
მანქალი ნაღდგრძელი...



სასაფლაოების უმისხებ

(ერთ ადგილზე ითხ მკვლარს რომ მარხვეს)  
საუფარლის საფლავს ვერძლი,  
ვირ ენახე, დაკარგულიყო...



მწიგნობართუტყვისობა  
მას მკინდა მინიჭებული... \*)



გამფლანგველიგზმ

ვახშულხარ ჩიოთ მახეში,  
განჩერდი, მსულარ ფთხრიალობ...



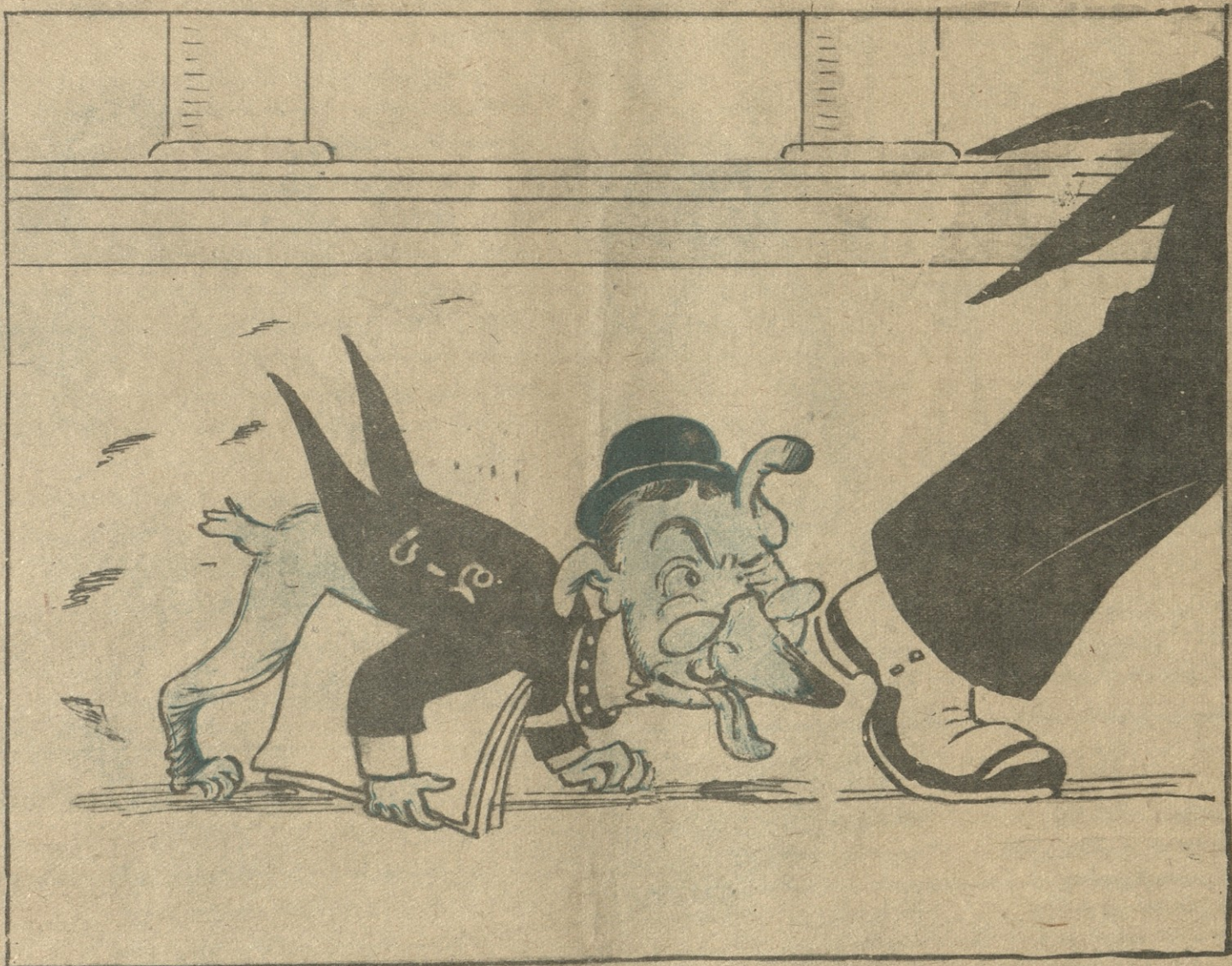
ავტოგუსების უმისხებ

— დიავგანეს, ჭერ არხად სჩან

\*) ეს სტრიქონები აკაცის ერთ ჩვენს თანამედროვე მწერალ-ზე მკინდა ნათქვამი, მაგრამ გვიარ არ დაახუნელა, რადგან დანარჩენი მწერლების უმინოდა.







სოციალ-დემოკრატნი:—ბატონო კაპიტალ, ბატონო კაპიტალი ნახუფრალინათვის გმადლობთ, ნება მიბოძეთ, თქვენს ფეხს  
ერთხელ კიდევ ვეამბორო.

(იმ სულგანათლებულს ლექსებით ლაპარაკი უყვარდა...  
რუსთაველი სულ ზეპირად იცოდა).

„ჯიბე ვუჭენე და მოვახსენე:

„—ვაშა ბლადროდია-თქო! ცარიელი როდია-  
თქო!—გამიციან და სადილად დამპატიო...

„...ამგვარად გაწვრთნილმა წამოვიწყე ხელი, შევი-  
ძინე მამულები, ავაშენე სახლი, გავასესხე ფულები და  
ხალხის თვალში გაბობოლავებულმა თავი ცამდი ავიღე“.

გახსოვთ „კუჭზე“ რა სთქვა თავის ადგილას პოე-  
ტმა. ეს იმის ანარეკლია. მაგრამ აგერ ცრუ-პატრიო-  
ტებზე რა აქვს ნათქვამი:

„ვინ სთქვა, რომ მე პატრიოტი არა ვარ? მიუ-  
ჭარავს... ეტყობა ან სადილობამდის მოთრეულა ჩემთან  
და ან ნასადილევს მოხეტებულა... უდროოდ უფლია!...  
აბა, თქვენი ჭირიმე, სადილობამდის, როცა მუცელი  
ცალიერია, ვისა სცალიან საპატრიოტოდ და ან ნასა-  
დილევს, კუჭდამძიმებულზე, რაღა დროს პატრიოტო-  
ბაა?

„არა... იმ დროს მობრძანდეს, როდესაც მე, მამა-  
პაპურად ფეხმოთხმულს, წინ მიფენია ქართული სუ-  
ფრა მისის სასადილო სამკაულებით: ცხელ-ცხელი პუ-  
რები, ცივი ღვინო, აჭა-იჭ ახირებულად მოყრილ-მო-  
ყრილი მწვანელი, ახალი თევზი, მოთალი, ხედ ტარ-

ხუნით თავწახურული, საიღამაც ის შეჩვენებული ძრო-  
ხის მოსაკითხი ისე გამოიყურება, რომ თითქოს პირს  
სიცილით უუბნებოდეს: გამილე კარები, კბილები მა-  
ჩვენო... აი დრო. როდესაც ჩემს გულში იღვიძებს  
პატრიოტული გრძობა და ჩემი ნაციონალური მადა  
კუჭში იღვამს სამეფო ტახტსა! მაშინ მეც მომწონს  
თავი ქართველობით!“

აქ თქვენ უკვე გრძობთ სატირიკოსის შაშარს.  
ყველა აქ მოთხოვნილი თითქო ანეკდოტური ამ-  
ბებია, მაგრამ ამ ანეკდოტებში კარგა ხასიათდება იმ-  
დროინდელი ზნე-ჩვეულებანი. წესრიგი, სწავლა-განათ-  
ლების საქმე და სხვ.

ამ მზივ შესამჩნევია შედეგები აკაკის ჰუმორის-  
ტიკისა. „სიკვდილი“.

მთელი მაშინდელი განსაკ. ინტილიგენციის მცო-  
ნარობა, პირმოთენობა, უსამართლო ჭირდვა, კუდა-  
ბზიკობა და უნიათობა დიდის სიძლიერით აქვს გად-  
მოცემული და იძლევა კვლავ გაშარებულს, მაგრამ  
გულის მოსაფხან სურათს.

ამგვარად დიდი აკაკი ისეთივე ძლიერია თავის  
ჰუმორსა და სატირაში, როგორც ლირიკაში. ჰუმორს  
პირველ ალაგას იმიტომ ვიხსენიებ, რომ მთლად „პირ-  
წავარდნილი“ სატირიკოსი, აკაკი ჩემის აზრით, არ

არის. ის მაღლდება სატირამდე და ამსიმაღლეში ზოგ-  
ჯერ სჯობნის თავის ევროპელ თანამოკალმეებს.

აკაკი მეტად ნიჭიერია ამ ჰუმორის მოზმარებაში  
აკაკი მუდამ მოსდევს პოლიტიკურად და საზოგადოებ-  
რივად გამახვილებულს, მწვავე საკითხებს. აკაკის ჰუმ-  
ორი იმდენად შესდგამს, რომ ზოგჯერ წმინდა ლირი-  
ულ ლექსებშიც მოსჩანს მისი „მწარე ღიმილი“. მისი  
მაზელი-სიტყვაობა ხომ უფკვლა და წუნდაუდებელი

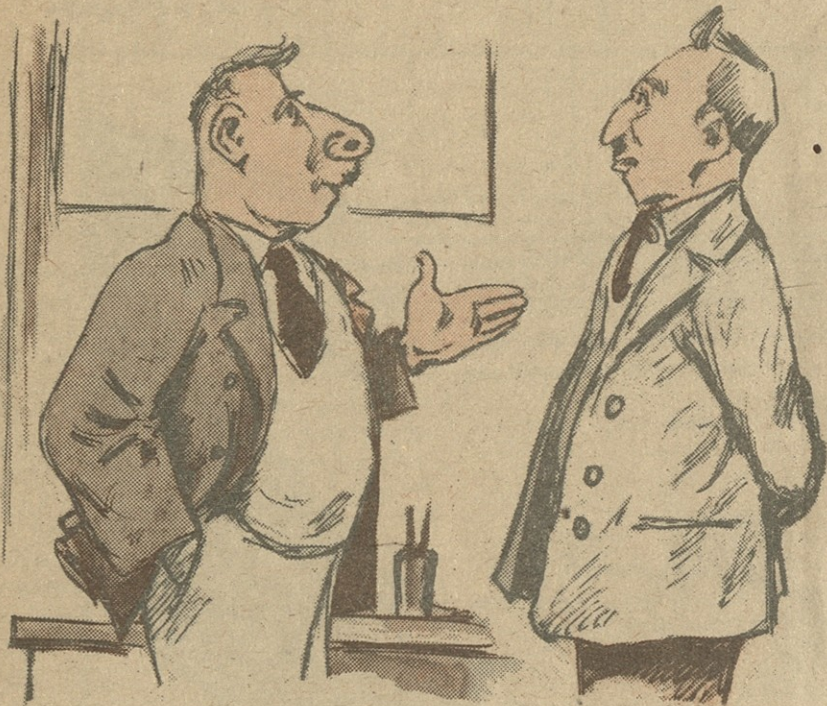
მეცხრამეტე საუკუნეში ჩვენ არ ვიცით ასეთი დია-  
ბაზონისა და ასეთი ნიჭიერების სხვა ჰუმორისტი სა-  
ქართველოში.

მე მგონი აკაკია მამამთავარი ჩვენი უწინდელი  
ჰუმორისტიკისა. მთავარი გზები მის ფართო ეზოდან  
გამომდინარებენ.

თვით განთქმული სოლომონ ზურგილიძის გარდა-  
ცვალება ჩკრთალი ანარეკლია აკაკის „სიკვდილისა“.

აკაკი ერთად-ერთია ჩვენში ამ მზივ და ჩვენი  
ჰუმორისტიკის ისტორია მას გვერდს ვერ აუჭყვეს.  
როგორც ამ დარგის ფუძემდებელს და უძლიერესს  
წარმომადგენელს.

შალვა ლაღიანი



— არ მომწონს აკაკის შემოქმედება. 1881 წელს დაწერილ ლექსში „გაზაფხულში“ ერთ სიტყვასაც კი არ ამბობს საგაზაფხულო თესვის სტახანოველების შესახებ.

დიდ დარბაზში აკაკის ხსოვნისადმი მიძღვნილ უსაღებლო მოეწყობ.

— სიტყვა ამხანაგ ბაქიაშვილს ეკუთვნის.— გამოაცხადა თავმჯდომარემ.

კათედრაზე გაჩნდა 30—35 წლის კაცი, უღვაწეშებარსული. მიმინოს თვლებით. წელში მოხრილი. მის სახეზე გლოვის ნაცვლად მედიდურება იხატებოდა.

— ამხანაგებო! — დაიწყო მან: — მე დღეს მინდა ჩემი ყურადღება მიემართო ჩემს მოგონებას აკაკის შესახებ. იგი მე ბავშვობიდან მიცნობდა. მას გაგიყვებით მოსწონდა ჩემი ლექსები. ერთხელ მე და ის მოსკოვში გავემგზავრეთ. ქართული კულტურის სახლი ვინახულეთ. მე იქ ბევრი ნაცნობი ვნახე. სხვათაშორის, გავიცანი ერთერთი კოაპერატიული გამომცემლობის ხელმძღვანელი, რომელმაც გენიოსურ შემოქმედებით აღიარა ჩემი ლექსები და საჭიროთ სცნო მისი დაჩქარებით გამოცემა სხვადასხვა ევროპულ ენებზე... ეს იყო მისი უკანასკნელი შეხვედრა ჩემთან... მაშინ მე ერთი რომანი დავამთარე და ახალი დრამა დავიწყე. ჩემი დრამის პროექტი ამხანაგებს გავაცანი. ყველანი აღტაცებაში მოვიდნენ... მე მას მოკლე ხანში გამოვაქვეყნებ...

— დამთავრა ბაქიაშვილმა თავისი „მოგონება“ აკაკის შესახებ“ გაისმა ტაში...

აუგუუნდა, დარბაზი...

აუდიტორიის „ვაშას“ ძახილმა დაფარა მისი უკანასკნელი სიტყვები.

— სიტყვა ეკუთვნის ამხანაგ ბუქიაშვილს.— წარმოსთქვა ისევ თავმჯდომარემ.

— ვაშა! ვაშა! — გაისმა ტაშის ცემა ერთი კუთხიდან, სადაც ბუქიაშვილის მეგობრები ისხდნენ.

— მე, — პოეტი, რომანისტი, სცენარისტი, დრამატურგი და კრიტიკოსი ვალდებულად ვთვლი თავს გაგაცნოთ ჩემი მოგონება აკაკის შესახებ მე მუდამ ჩემებური განცდით ვითვალსწინებ ამათუიმ შემოქმედის სულის სიმღერას. მე, როგორც კლასიკოსი ქართული სიტყვის ვალდებულად ვთვლი ჩემს თავს გაგიზიაროთ ჩემი შთაბეჭდილება აკაკის მოგონებასთან დაკავშირებით. მე მან პირველად თეატრის კიბეზე მნახა. შემდეგ მე ის ლენინგრადში შემხვდა. მე ეხლაც მახსოვს მისი ჩემთან შეხვედრა... მე მაშინ ნევის ნაპირზე ვასვენებდი ჩემს აღმოსავლეთის გუზგუზა მზის ელვარებით ანთებულ თვალებს. ჩემი ფიქრები მაშინ ზღვის ქაფის საშოდან გამოსულ ვენერას ნაწნავების გარხევას გავდა... და სუნთქვხ ჩემი იყო, მიძიმე და მალი... მე მაშინ თვალი ჩემი ნევის მეორე ნაპირს დავასვენე... გაღმით ჩემს პირდაპირ ქვაზე ჩამოვდა ჩაფსკვნილი, მანდილოსანი, რომელმაც თეთრი გედვიით ფეხი წყალში ჩაასვენა, გაარხია და ფეხი წარმტაცი იგი ფეხზე გადიკვანტილა, უცებ მე დავინახე და წყალში დავინახე სახე ჩემი... და მზერა ჩემი გავდა ჯადოსნურ გამოხედვას ვნებით აღტყინებულ ჭაბუკ გოეთესას და ჩემს სხეულში აჩქეფდა სისხლი, სისხლი ჯადოსნურ ფსიქეას მტევენებით დამთვრალი ეროსისა... ასეთი იყო პოეტის შეხვედრა ჩემთან... — დაამთავრა მან.

— სიტყვა ეკუთვნის ამხანაგ ყინწაძეს. — გამოაცხადა ისევ თავმჯდომარემ.

მე დავიხურე ქული და გარეთ გამოვედი.

ვიცოდი, რასაც იტყოდა...

„ს უღიკოს“ ხმაზე

„მება“ პირველი

ავტოს ვეძებდი ტაქსომეტრს, ვერ ვნახე დაკარგულიყო, გულამოსკვნილი ვჩიოდი: სადა ხარ შემო სულიყო? გუნდი და გუნდი მგზავრების მწკრივებად ჩასაფრულიყო, ისინიც ტაქსებს ელოდნენ, ხელში ეჭირათ ფულიყო...

ერთ მომლოდინეს ტაქსისას, ვინც მწკრივში საათს სრულ იყო,— გულის ფანცქალით შევიკითხე: „ხომ არ გინახავს სულიყო?“

უარის ნიშნად ანაზღად შეიჩხა, თავი დახარა, გადააქნია ხელი და დაბლა ცრემლები დადვარა. მენიშნა მისი პასუხი, ჩემს გულს ნღველი მოედვა, და „ბედით“ უკმაყოფილო მალე გავშორდი მოედანს.

„მება“ მეორე

მზე ქათქათობდა მცხუნვარე, ცის თაღზე რომ ასულიყო, ზაფხულის სიცხე მხუთავდა, ძლივს მიფეთქავდა „გულიყო“. კოჯორში, წყნეთში ხეები ტევრებად ამოსულიყო, ნიაფი ჰქროდა, უებრო, წალკოტად მოქარგულიყო. მე ამ საგანზე ოცნებამ გულში განზრახვაც სრულ მიყო, ერთი ოთახის ორდერი ვინატრე, როგორც სულიყო.

თბილისის საბჭოს მიემართე, როგორც მიჯნურმა მთვარესა, და მის ჯანგანყოფილების მე მივაშურე კარებსა.

როგორც ვუხსენე ორდერი, მითხრეს „არა გვაქვს, სულიყო“. შემოწმების დროს აღმოჩნდა რვა თვის წინ გაქაფულიყო.

„მება“ მესამე

შეყვარებული ვიყავი, მსურდა მენახა სულიყო, ტრამვის ვაგონს მივადექ ჩიშები მედვა ფულიყო, და მოწმობები: პასპორტი, საბუთი სხვადასხვაგვარი, რომ ავდიოდი კიბეზე, მკერდში მკრეს მუშტი მაგარი, და იმავე წუთში ვილაცამ საფულე ამომაცალა.

შევიწმენე, ლომად ვიქეცი რაც ღონე მქონდა და ძალა,— ვეცი და ხელი გავუქარ მივგვარე მილიციასა, ვთქვი, თბილ ოთახში ამყოფებს, არ მიაკარებს ნიაფსა.

ორი დღის შემდეგ შევიწმენე: სუფთა ხელობის „სულიყო“, კვლავ „პრაქტიკაზე“ კიბიდან ვაგონში შემოსულიყო. კიბეს გავიკარ კვლავ ხელი... საფულე „ამოსულიყო“, გულამოსკვნილი ავტირდი: „სადა ხარ ჩემო სულიყო“...

სიკიბო

ნახ. დონისა



— ეს გაუმარჯოს უკვდავ აკაკის, რომელიც საფლავიდანაც ვეცხმარება და კაი-კაი შემოსავალს არ ვკაკლებს.

### თქვენ წარმოიდგინეთ...

რას არ წარმოიდგენს ადამიანი!

ამაჟინათ ერთერთ გამომცემლობაში შევიარე. ისე შევიარე, შემთხვევით.

არაჩვეულებრივი ფუსფუსი იყო: აქ თავმოყრილ პოეტებს, პროზაიკოსებს, კრიტიკოსებს და მათს მონათესავე „სებს“ ამგვარად ჰონორარი არ აწუხებდათ. ყველანი ერთს საქმეში იყვნენ გართულნი: წინ მრავალფორმიანი წიგნი ელოთ და ერთხმად აქებდნენ:

— იფ! იფ! რა შესანიშნავია! — ამბობდა ერთი.

— ბევრი ინატროს — ვეღარ დასწეროს! — „სიტყვაძუნწობდა“ მეორე.

„ალბათ ამ გამომცემლობის რომელიმე შტატის თანამშრომლის წიგნია! რას არ წააწყდება კაცი!“ გავიფიქრე გულში და წინ წავიწიე.

საწინააღმდეგო რამ ვნახე: ჰემ წინ აკაკი წერეთლის რჩეულ ნაწარმოებთა ერთტომეული აღმოჩნდა, გამოცემის მხრივ ჯერ დაუმთავრებელი, დაუკანავი.

და უტბად უტნაურ ფიქრებში გადავიჩხეხე:

წარმოიდგინე, რომ სასწაული მოხდა და აქ, გამომცემლობაში პატივცემული იუბილარი შემობრძანდა. აკაკი წერეთელზე მოგახსენებთ, ჩვენს სასიქადულო მგოსანზე!

შემობრძანდა და თქვენც წარმოიდგინეთ:

გამომცემლობის გამგეს მთავებუხი დაეჯახა, ხელიდან ის წიგნი წაართვა ზემოთ რომ ვახსენეთ, სუფთა ქალაქი გადაათარა და დამალვა მოიწადინა.

— რას სჩადიხარ! — აღმფოთებით მიმართა ერთ-ერთმა პოეტმა.

— ჰონორარი რომ მოითხოვოს? — განცდით თქვა მთავებუხმა.

რას ლაპარაკობთ, — დამადანტურებელი ტონით დაიწყო მეორე პოეტმა, ამხანაგი აკაკი სრულიად არ ყოფილა ჰონორარს ჩვეული; ესეც არ იყოს, რა საკადრისია, ეგეც ხომ სხვებსავით არ არის, რასაც შეაძლევ — იმას დასჯერდება, მას ვაჭრობა მოასოდეს არ ჰყვარებია...

მთავებუხმა ქალაქები გადაჰხალა წიგნს...  
ერთი ახალგაზრდა პოეტი ჯიქურ ეკვეთა მგოსანს და მოახსენა:  
— ბოდიში მინდა მოვიხადო თქვენთან, დიღო მგოსანო.  
— რამ შეგაწუხათ? — იკითხა აკაკიმ.  
— იმან, რომ თქვენი ლექსებისთანავე ეს ვერ წერს და... პასუხი დაასწრო მეორე თაობის კრიტიკოსმა.  
— მერე, ეგ რა საბოდიშოა?! — განცვიფრდა დიდი მგოსანი.  
— არა, საქმე მაგაში არ არის, — თქვა ისევ ახალგაზრდა მწერალმა და აკაკი კრიტიკოსისაგან განზე გაიხმო. — საქმე იმაშია, რომ მე თქვენი რამოდენიმე ლექსი იმასვექენი... გადავიწერე და ჩემად გავასალე...

აკაკის გაელიმა:

— რა უშავს, კარგი გემოვნება გქონია.

ამ ლაპარაკში ერთ ღრამატურგს, თვალი ვერ მოვკარით — ისე გაიბარა.

ერთ-ერთ კრიტიკოსს, შემთხვევით, პატიოსნების ადამიანურმა გრძნობამ უთაქა ქეჩოში და აკაკის წინ თავი დაახრევინა:

— ნება მომეცით ცოდვები მოვიწინაო. —..— მიჰმართა მან აკაკის.

— რაზე გასჭილხართ?

— იმაზე, რომ ერთ ღროს თქვენი ლანძღვის მეტს არაფერი ვაკეთებდი და...

— მერე? რა გამოგივიდა?

— არაფერი.

— მეც ასე ვიცოდი, თავიდანვე ვიცოდი. ბოდიში მე მაქვს თქვენს წინაშე მოსახდელი, რომ ამდენი იწვალეთ და არაფერი გამოგივიდათ. — ირონიულის ღიმილით აბატია აკაკიმ კრიტიკოსს.

ამ ღროს ერთ-ერთი სახელმძღვანელოც ავტორმა ხელიდან მაკრატელი გააგდო, რაღაც უამრავი ფურცლები მიმოაბნია, მოკურცხლა, გზა რომ ვერ იშოვნა რამოდენიმე კაცი გადათელა და უკანასკნელად მეც დამეჯახა...

გამოვერკვიე და გული დამწყდა: კიდევ რამდენ რამეს წარმოვიდგენდი, იმ სახელმძღვანელოს ავტორს რომ არ შეეშალნა ხელი!

მაგრამ რას იზამს კაცი, დანარჩენი... თქვენ წარმოიდგინეთ!..  
გია.

### რა რჯულის ცხოველი არის, ჩვენთან ვინ გააწესაო?

(გაფლანგვლევას, მავნებლევას, ზარმაცებს  
გადაგვარებულევას)



.....როგორღაც კეთილ სულს არ ჰგავს, ჰირი არის და სენიო!  
პაპი 13



— პატარა კახი გინახავთ?  
— ზევრჯერ ძალიან. თელავში ვმსახურობდი, სასკოლო მასაჯა მღე აღზრდის ინსტრუქტორად და სულ პატარა კახელებს, ვ. ი. 4—6 წლის ბავშვებს ვნაზულობდი.

### აკაკის პავაია შედეგონი

სატირავ;  
პოლიტიკური, საპამფლეტო ხასიათის სარ-კასტიული ლექსები.

ეს ერთ-ერთი შესანიშნავი ხერხია აკაკის საფელეტონო ენარს რომ ახასიათებს.

ამ ენარის ერთ-ერთი ფელეტონი აკაკიმ მოათავსა „დროების“ 240 №-ში, 1878 წელს — სათაურით „სხვადასხვა ტომი“.

„ნიანგის“ მკითხველთათვის გასაცნობად, ვათავსებთ ამ ფელეტონის ნაწილს.

**რედაქცია.**

#### სხვადასხვა ტომი

მაღალმა ღმერთმა ხელახლა  
კაცს დაუბრუნა ედემი,  
სადაც ცხოვრობდა ცოდვამდი  
პირველი მამა ადამი.

ყოველი მხრიდან მოატყდა  
ადამის ტომი სამოთხეს:  
გაიყვეს, გაინაწილეს  
დასახლდენ თავ-თავის კუთხეს.

ყოველმა ერმა თვის კუთხეს  
უნდა სდვა კილო და კვალი

და ვინც აჯობებს იმათში,  
იმას აკურთხებს უფალი.

#### ინგლისი

ინგლისელებმა შევენებას  
არ მიაქციეს იქ ყური,  
აჰკაფეს ვარდი და ია,  
ნაცვლად დათესეს ზედ პური.

მთები გახვრიტეს, კლდე აპეს  
ზღვა ზღვას შეურთეს არხითა  
და ააბრუნეს ქარხნები  
სხვადასხვა გვარის ჩარხითა.

ამართეს დროშა მუღდამი  
ზედ ეს დასწერეს სიტყვები  
„მხოლოდ შრომა და ვაჭრობა,  
სხვას ქვეყნად არას მიყვები“.

და თავმოწონენ ამაყად  
ის დროშა ხელში იჭირეს  
სხვის თვალში ბეწვსა სწუნობენ  
თვისაში იჭებენ ღირეს.

#### ქართველები

ქართველნი როცა შევიდენ  
და თავის კუთხე მონახეს,

ყურთმაჯი მაღლა შეაგდეს  
და ალტაცებით დასძახეს

„შენი გამჩენის ჭირიმე,  
ცხოვნება ეს ყოფილოა,  
ზაფხულში საამოდ გრილა  
ზამთარში კარგათ თბილაო.“

ამართეს დროშა მაღალი  
ოქრო მკერდითა ნაკერი,  
გამოეხატათ ზედ ჯვარი  
და ქვეშ ეს იყო ნაწერი:

„მოყვრისთვის თავის გაწირვა  
და მეგობრული ვალო  
მტრისათვის მოსაგერებლად  
ბასრი შიშველი ხმალიო“.

ასე დასწერეს, მაგრამ კი  
ისინი ძილმა წაიღო  
და მათი კარგი ყოველი  
ჩხიკვა და ყვაკვა გაიყო.

ჯერ ცუდი სანახავია  
იმათი მხარე მძინარი,  
მაგრამ თუ გამოიღვიძეს  
ბედი იმათი წინ არი.





ნახ. ლომინა

გაბტკიცლით თქვენი ჰირიმა...

ამ დღეს ველოდი, მოვესწარი..  
ვიცინი, აღარ ვტირი მე,  
ახალგაზრდებო, აწ კი თქვენ  
გამოდით თქვენი ჰირიმა.